

Dkt. Robert A. Peterson, Kanisa na Mambo ya Mwisho, Kipindi cha 3, Watu wa Mungu katika Agano la Kale, Sehemu ya 1

© 2024 Robert Peterson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Mafundisho ya Kanisa na Mambo ya Mwisho. Huu ni kipindi cha 3, Watu wa Mungu katika Agano la Kale, Sehemu ya 1.

Kisha, vifungu muhimu katika Agano zote mbili na baadhi hasa picha za Agano Jipya za Kanisa.

Sasa tunaelekea kwa watu wa Mungu katika Agano la Kale. Watu wa Mungu hawaanza na Kanisa katika Agano Jipya bali na watu wa Mungu katika Agano la Kale. Kuna mwendelezo na kutoendelea kati ya watu wa Mungu wa Agano la Kale na Agano Jipya.

Kanisa ni Israeli wa kiroho, lakini Agano Jipya pia wakati mwingine hutofautisha kati ya Israeli wa kikabila na Kanisa na huahidi mustakabali wa Israeli wa kwanza katika Warumi 11. Nimesema hivyo mara chache sasa. Watu wa Mungu katika Agano la Kale, kwanza kabisa, wana mwanzo wao katika kitabu cha Mwanzo.

Pili, watu wa Mungu na maagano, ambayo ni marefu. Watu wa Mungu na uteule wao. Mungu ndiye Bwana wa wote, lakini kati ya mataifa yote, anachagua mmoja tu.

Watu wa Mungu na ukombozi wao kutoka utumwani katika Kutoka. Watu wa Mungu na Mungu wao. Wanafafanuliwa na Mungu na mali yao ya Mungu.

Watu wa Mungu na upatanisho, dhabihu, na hasa siku ya upatanisho. Watu wa Mungu katika ibada na nchi. Watu wa Mungu na nchi na watu wa Mungu unabii na Masihi.

Kuna mada nyingi sana na taarifa nyingi nzuri, wakati mwingine, labda zaidi ya wakati mwingine, mara nyingi hupuuzwa. Watu wa Mungu katika mwanzo wao, mahali pa kuanzia kwa watu wa Mungu katika Agano la Kale. Hasa, Adamu na Hawa katika Bustani ya Edeni ndio watu wa kwanza wa Mungu.

Maandiko yanaiweka Bustani ndani ya muktadha mpana wa uumbaji wa Mungu wa ulimwengu. Mazingira, mazingira ya watu wa Mungu ni ya ulimwengu na ya mahali

pamoja. Biblia inaanza, hapo mwanzo Mungu aliumba, Mwanzo 1:1. Aliumba mbingu na dunia, njia ya Kiebrania ya kusema uhalisia wote uliombwa.

Mungu , ambaye ni wa milele na hana mwanzo au mwisho kwa wakati, aliumba ulimwengu na, haswa, dunia kama makao ya wanadamu. Ingawa alitumia malighafi kuwaumba Adamu na Hawa, mwanzo wa kazi yake ya uumbaji ulikuwa ex nihilo, kutoka kwa kitu kipya kabisa. Warumi 4:17, 17, Waebrania 11:3. Katika kuumba, Mungu alifunua sifa zake, ikiwa ni pamoja na nukuu yake, nguvu ya milele, na asili ya kimungu, Warumi 1.20. Uumbaji wa Mungu unaonyesha utukufu na kazi ya mikono yake kila wakati na kwa ulimwengu wote kama Zaburi 19, 1 hadi 6 inavyoonyesha.

Mbingu zinatangaza utukufu wa Mungu, na anga linatangaza kazi ya mikono yake. Mchana baada ya mchana, hutangaza maneno, na usiku baada ya usiku, hutoa maarifa.

Ujumbe wao umeenea duniani kote, na maneno yao yamefika mwisho wa dunia. Ndani yao, ameweka hema kwa ajili ya jua, ambalo hutoka kama bwana harusi akitoka chumbani mwake, na kama mtu hodari, hukimbia kwa furaha. Kuchomoza kwake ni kutoka mwisho wa mbingu na mzunguko wake hadi mwisho wake, na hakuna kitu kilichofichwa kutokana na joto lake.

Ingawa ulimwengu ni eneo kubwa zaidi, Bustani ya Edeni ni ndogo zaidi. Nukuu, Bwana alipanda bustani huko Edeni upande wa mashariki, na hapo akamweka mtu aliyemfanya. Bwana Mungu akachipusha mti kutoka ardhini, kila mti unaopendeza kwa sura na mzuri kwa chakula.

Bwana Mungu akamchukua huyo mtu, akamweka katika bustani ya Edeni, ailime na kuitunza, Mwanzo 2, 8, 9, 15. Wanandoa wa kwanza, Mungu aliwaumba Adamu na Hawa kama wawakilishi wa kwanza wa jamii ya wanadamu na Mungu akawaumba kama viumbe maalum. Nukuu: Bwana Mungu akamfanya mtu kwa mavumbi ya ardhi, akampulizia pumzi ya uhai puani, naye mtu akawa kiumbe hai, Mwanzo 2, 7. Mungu akawapa viumbe wengine pumzi ya uhai, Mwanzo 1:30, 6:17, 7:15, na 22.

1:30, 6:17, 7:15, na 22. Lakini aliwapa wanadamu pumzi ya uhai kupitia mgusano wa karibu tu. Mungu aliumba Hawa pia ulikuwa wa pekee.

Nukuu: Kwa hiyo, Bwana Mungu akamletea Adamu usingizi mzito, naye akalala. Mungu akatwaa mbavu zake moja, akafunga nyama mahali hapo. Kisha Bwana Mungu akaufanya ubavu alioutwaa kutoka kwa Adamu kuwa mwanamke, akamleta kwa Adamu. Adamu akasema, Huyu hatimaye ni mfupa wa mfupa wangu, na nyama ya nyama yangu.

Huyu ataitwa mwanamke, kwa maana alichukuliwa kutoka kwa mwanamume, Mwanzo 2:21 hadi 23. Maandiko hayafundishi tu uumbaji maalum wa Mungu wa jozi

ya kwanza bali pia uumbaji wao kwa mfano wa Mungu. Kwa hivyo, Mungu alimuumba mwanadamu kwa mfano wake mwenyewe.

Kwa mfano wa Mungu , aliwaumba; mwanamume na mwanamke, aliwaumba, Mwanzo 1:27. Mungu aliwaumba wazazi wetu wa kwanza kama yeye. Aliwaumba kama yeye kwa maarifa, Wakolosai 3:10.

Na katika haki, Waefeso 4, 24. Katika uhusiano na yeye mwenyewe, uumbaji, na kila mmoja na kwa utawala juu ya viumbe vingine, Mwanzo 1:26. Nilijifunza kutoka kwa Anthony Hoekema, aliyeumbwa kwa mfano wa Mungu.

Muumba na Bwana wao, kinyume na hisia za baada ya usasa, wanadamu hawajiumbi wenyewe. Badala yake, walikuwa kazi ya mikono ya Bwana Mungu, muumba wa mbingu na dunia. Uumbaji wa ajabu wa Mungu unafunua sifa zake za umilele, uweza, uweza wote, hekima, enzi kuu, wema, na utukufu.

Yeye, si watu wake, ndiye mada kuu ya maandiko matakatifu. Hata hivyo, uumbaji wake wa Adamu na Hawa unawaweka wanadamu kama nyota wenza na mwanawe katika hadithi ya Biblia. Adamu na Hawa walijua na kutembea na Mungu katika mazingira makamilifu, lakini matatizo yalikuwa yakijificha bustanini.

Adui yao, kabla ya kuanguka kwa Adamu na Hawa, adui alijificha kati ya miti ya bustani. Kwa kweli, nguvu hii ya giza ni sababu kubwa ya kuanguka kwao katika dhambi. Mwanzo haituambii asili ya adui, lakini maandiko mengine yanatusaidia kumtambua.

Mungu aliumba kila kitu chema, hata chema sana, Mwanzo 1:31. Aliumbwa kama malaika mwema, Mungu hakuumba aina nyingine. Shetani aliasi na akawa adui namba moja wa Mungu na watakatifu wake.

Mara mbili, kitabu cha Ufunuo kinamtambulisha adui mkuu wa Mungu kama, nukuu, joka kubwa, nyoka wa kale, aliyeitwa Ibilisi, na Shetani. Funga nukuu, Ufunuo 12:9. Linganisha 20, Ufunuo 22, katika mstari wa 2. Alionekana bustanini kama nyoka. Hapa, ishara ya mpinga Mungu.

Bruce Waltke, Genesis, ufafanuzi. Anaonekana katika maandiko kama mpinzani mkali wa watu wake. Ayubu 2:4 na 5. Ngozi kwa ngozi, Mungu, Shetani alimjibu Bwana.

Mtu atatoa kila kitu alichomo nacho badala ya uhai wake, lakini nyosha mkono wako na upige nyama na mifupa ya Ayubu, naye hakika atakukufuru mbele za uso wako. Ayubu 2:4 na 5. Mathayo 4:1. Yesu alipandishwa na Roho nyikani ili ajaribiwe na Ibilisi. Mathayo 4:1. Luka 22:3 na 4. Kisha Shetani akamwingia Yuda, aitwaye Iskariote, aliyehesabiwa kuwa mmoja wa wale kumi na wawili.

Akaenda zake, akajadiliana na makuhani wakuu na walinzi wa hekalu jinsi angeweza kumtia Yesu mikononi mwao. Luka 22:3 na 4. Wakorintho wa Pili 11:14. Shetani hujifanya kama malaika wa nuru.

2 Wakorintho 11:14. Waefeso 6:11. Vaeni silaha zote za Mungu ili muweze kuzipinga hila za shetani.

Waefeso 6:11. Waebrania 2:14, 15. Basi, kwa kuwa watoto wana mwili na damu pamoja, Yesu naye alishiriki katika hayo ili kwa njia ya kifo chake, amharibu yeye mwenye nguvu za mauti, yaani, Ibilisi, na kuwaweka huru wale waliokuwa watumwa maisha yao yote kwa hofu ya mauti.

Waebrania 2:14 na 15. 1 Petro 5:8. Kuwa na kiasi na kukesha, kwa maana mshitaki wenu Ibilisi, kama simba angurumaye, huzunguka-zunguka, akitafuta mtu ammeze.

1 Petro 5:8. Andiko moja zaidi, Ufunuo 20:10. Ibilisi aliyewadanganya alitupwa katika ziwa la moto na kiberiti, walimo yule mnyama na nabii wa uongo, nao watateswa mchana na usiku milele na milele. Ufunuo 20:10.

Nyoka alipinga na kisha akakataa neno la Mungu kwa Adamu. Nukuu, Usile matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya, kwa maana siku utakapokula matunda yake hakika utakufa. Funga nukuu.

Mwanzo 2:17. Kidner ana ufahamu. Nukuu, Ni neno la nyoka dhidi ya Mungu, na fundisho la kwanza kukataliwa ni hukumu.

Funga nukuu. Derek Kidner, Genesis, Tindal, maoni ya Agano la Kale. Anaendelea, kwa kweli, ikiwa kukataa kwa kisasa kunachochea tofauti, kunapingana sawa na Ufunuo.

Yesu alithibitisha kikamilifu fundisho la hukumu. Yesu ndiye mhubiri mkuu wa kuzimu katika Biblia nzima. Wazazi wetu wa kwanza waliamini kwamba nyoka mwongo alikula na kubadilisha historia ya dunia.

Kwa kweli, uasi wao ulisababisha mgawanyiko muhimu zaidi wa hadithi ya kibiblia kwa njia ya kusikitisha. Mgawanyiko muhimu zaidi wa hadithi ya kibiblia si kati ya Agano la Kale na Agano Jipya. Ni kabla ya kuanguka na baada ya kuanguka.

Mwanzo inataja sura tatu tu kwa sura ya kwanza, lakini matokeo ya anguko yalikuwa mabaya sana, na ulimwengu na wanadamu hawangekuwa sawa hadi mbingu mpya na dunia mpya zitakapoelezwa katika sura mbili za mwisho za maandiko. Uasi wao na matokeo yake. Athari mbaya za dhambi ya asili ya Adamu ni kubwa.

Ingawa Adamu na Hawa hawakupata kifo cha kimwili kwa miaka mingi, walikufa kiroho mara moja. Hili linaonekana katika kujificha kwao kutoka kwa Mungu, wakikataa kukiri dhambi zao wenyewe na kuhamisha lawama. Mwanzo 3:11-13.

Kutokana na anguko hilo, Hawa atapata maumivu wakati wa kujifungua, na Adamu atapanda mazao kwa uchungu. Mwanzo 3 :16-19. Mungu alimlaani nyoka kwa kuweka uadui kati ya uzao wake na uzao wa mwanamke.

Hii inazungumzia vita kati ya watoto wa ibilisi na watoto wa Mungu, ikifikia kilele katika yule mwovu na Yesu. Ibilisi atampiga Kristo kisigino na kumpiga pigo kubwa Yesu atakapokufa, lakini Kristo atampiga Shetani kichwani kwa pigo la kifo katika kifo na ufufuo wa Kristo. Mwanzo 3, 15.

Anguko hilo lilikuwa na matokeo makubwa. Binadamu walirithi hatia na ufisadi. Katika Adamu, sote tumehukumiwa mbele ya Mungu mtakatifu, na dhambi inachafua uhai wetu.

Tunatenda dhambi kulingana na asili yetu ya dhambi. Kama vile Adamu alivyovunja agano na Mungu, ndivyo wazao wake wote walivyofanya; Kristo alikubali. Tathmini ya Mungu ya maisha ya mwanadamu kabla ya gharika ni dhahiri.

Bwana akaona kwamba uovu wa mwanadamu ulikuwa mkubwa duniani na kwamba kila nia ya mawazo ya moyo wake ilikuwa mbaya tu. Kwa kusikitisha, baada ya gharika, nia ya moyo wa mwanadamu ilikuwa mbaya tangu ujana wake. Israeli, ikiwa imezungukwa na Wakanaani wapotovu, iliasi sheria.

Haya yote yanaonyesha hitaji la neema kuu ya Mungu ikiwa mtu yeyote ataokolewa, na anaitoa katika Kristo. Kazi yake ya kuokoa ilikuwa kubwa sana kiasi kwamba iliwaokoa hata waumini wa Agano la Kale. Waebrania 9:15.

Dhambi ya Adamu ndiyo dhambi ya asili. Dhambi yake huko Edeni inawahukumu na kuwaharibu wazao wake. Hili linaonekana wazi Kaini anapomwua Habili, Mwanzo 4:1 hadi 15, katika hali ya ulimwengu iliyomsukuma Mungu kuleta gharika.

Katika huzuni ya wanadamu huko Babeli, Mwanzo 11:1 hadi 9, na katika dhambi ya Sodoma na Gomora, Mwanzo 18:16 hadi 33, na 19:1 hadi 29. Dhambi ya Sodoma na Gomora, Mwanzo 18:16 hadi 33, 19:1 hadi 29. Akitafakari athari za dhambi ya Adamu kwa watu wake, Paulo anazungumza waziwazi.

Kwa kosa la mtu mmoja, wengi walikufa, Warumi 5:15. Kutokana na dhambi moja hukumu ilitoka, na kusababisha hukumu, 5:16. Kwa kosa la mtu mmoja, mauti ilitawala kwa njia ya mtu mmoja, mstari wa 17.

Kwa kosa moja, kuna hukumu kwa kila mtu, mstari wa 18. Kwa kutotii kwa mtu mmoja, wengi walifanywa wenye dhambi, Warumi 5:19. Kama matokeo ya kosa la kwanza la Adamu, ubinadamu umetengwa na muumbaji wake na unahitaji mpango wake ikiwa mtu yeyote anataka kuokolewa.

Hadithi inapoendelea katika Agano Jipya, tunajifunza kwamba hivi ndivyo Utatu ulivyofanya. Kwa maana Baba alichagua watu kwa ajili yake mwenyewe, Mwana aliwakomboa kwa damu yake, na Roho anawapa wokovu kwa kuwaunganisha na Kristo. Katika sura tatu za kwanza za Maandiko, tunajifunza kuhusu mwanzo wa watu wa Mungu na mapendeleo yao.

Tunakutana na Bwana wao, adui yao mkuu, na anguko lao baya katika dhambi linaloharibu maisha yao na yale ya wazao wao. Watu wa Mungu na maagano. Alama inayotofautisha katika maisha ya watu wa Mungu katika Agano zote mbili ni maagano ya Mungu nao.

Agano ni uhusiano rasmi kati ya Mungu na watu wake, ulioanzishwa na Mungu, ambapo anatoa ahadi zinazomlazimisha kwa watu wake na wao kwake. Tutachunguza maagano haya: agano la Nuhu, la Ibrahimu, la Musa, la Daudi, na la Nuhu Mpya. Mbele ya usaliti na ufiadini wa wanadamu wote kabla na baada ya gharika, Mungu kwa rehema alifanya agano na Nuhu ili kuhifadhi maisha ya wanadamu na watu wa Mungu.

Dhambi ya mwanadamu ilikuwa imeongezeka hadi kufikia kiwango ambacho uovu wa mwanadamu ulikuwa umeenea duniani, na kila wazo la watu lilikuwa baya kila wakati. Kwa hivyo, Bwana alijuta kwamba alikuwa amemuumba mwanadamu, Mwanzo 6:6, na akaamua kuwaangamiza wanadamu waliopotoka, Mwanzo 6:5-7, pamoja na viumbe wengine wote, mstari wa 17. Nukuu, hata hivyo, Nuhu alipata kibali kwa Bwana, mstari wa 9, na kupitia yeye na familia yake, Mungu alihifadhi jamii ya wanadamu.

Mungu alimwahidi Nuhu kwamba ningeweka agano langu nawe. Na familia yako. Mungu alimwagiza ajenge safina kwa ajili ya kumwokoza mkewe, wana wao watatu, na wake zao, 1 Petro 3:20. Na wanyama wawili wa kila aina wanaozaliana, Mwanzo 6:14-22. Mungu alileta gharika na, nukuu, akaangamiza kila kitu kilicho hai kilichokuwa juu ya uso wa nchi, kuanzia mwanadamu hadi mnyama wa kufugwa, hadi viumbe vitambaavyo, hadi ndege wa angani.

Nuhu pekee ndiye aliyebaki, na wale waliokuwa naye ndani ya safina, nukuu ya karibu, Mwanzo 7:23. Maji ya gharika yalipopungua, Mungu alimwambia Nuhu na familia yake watoke kwenye safina na kuleta wanyama pamoja naye ili waenee duniani. Nao walifanya hivyo. Kwa shukrani, Nuhu alimwabudu Mungu kwa kumtolea dhabihu.

Mstari wa 20 wa Mwanzo 8. Mungu alifurahi na akaahidi, nukuu, Sitailaani ardhi tena, Sitailaani ardhi tena kwa sababu ya mwanadamu, kwa maana nia ya moyo wa mwanadamu ni mbaya tangu ujana wake. Wala sitapiga kila kiumbe hai tena kama nilivyofanya. Muda wote nchi itakapodumu, majira ya kupanda na mavuno, baridi na joto, kiangazi na baridi kali, mchana na usiku, hayatakoma.

Mwanzo 8:21-22. Gordon Wenham anakamata roho ya nukuu ya Agano la Nuhu; hii ni kutoka Wenham, *Mwanzo 1-15*, Ufafanuzi wa Biblia wa Neno. Hadithi ya mafuriko kwa kweli ni hadithi ya uharibifu mkubwa unaothibitisha chuki ya Mungu kwa dhambi. Picha ya ghadhabu ya Mungu ambayo hatimaye itafunuliwa siku ya mwisho kwa wote wanaofuata njia zao wenyewe.

Lakini pia inatoa faraja. Mungu ataendelea kudumisha mpangilio wa asili wa sasa, nukuu, mradi tu dunia ipo, nukuu ya karibu, ndani ya nukuu, licha ya upotovu wa moyo wa mwanadamu usioharibika. Zaidi ya hayo, hadithi ya gharika inatoa uhakikisho kwa wenye haki, wale wanaotembea na Mungu na kushika amri zake, kwamba wao pia watahifadhiwa hadi uzima wa milele.

Agano la Nuhu ni ahadi ya Mungu ya kuhifadhi jamii ya wanadamu na watu wa Mungu licha ya uasi na dhambi zinazoendelea hadi mwisho wa enzi. Waltke yuko sahihi, nukuu, Mungu ataihifadhi dunia na ikolojia yake kwa majaliwa hadi hukumu ya mwisho. 1 Petro 3:20-21, 2 Petro 2:5-12. 1 Petro 3:20-21, 2 Petro 2:5-12. Bado akimnukuu Waltke, Mungu anahakikisha mwendelezo wa ubinadamu hadi mwisho wa historia, nukuu ya karibu.

Waltke, ufafanuzi wa Mwanzo, ukurasa wa 143. Agano la Ibrahimu. Agano ambalo Mungu alifanya na Ibrahimu ndilo agano la kwanza linaloshughulikia wokovu, ndilo msingi wa agano la Musa, na ndilo msingi wa agano jipya, ambalo hulitimiza na kulifunika.

Nitasema tena kwa sababu ni vigumu kuisitiza kupita kiasi umuhimu wa Agano la Ibrahimu. Agano la Nuhu halikushughulikia wokovu, na lilishughulikia uhifadhi wa wanadamu. Agano la Mungu na Ibrahimu ndilo agano la kwanza linaloshughulikia wokovu, ndilo msingi wa agano la Musa, na ndilo msingi wa agano jipya, ambalo hulitimiza na kulifunika.

Tunamwita Ibrahimu, ingawa tunaelewa jina lake lilibadilishwa kutoka Abramum hadi Ibrahimu. Bwana alimtokea Ibrahimu huko Uru wa Wakaldayo na kumwambia aondoke nyumbani kwake na kwenda nchi ambayo angemwonyesha. Mungu alimpa Ibrahimu ahadi za ajabu, kuleta taifa kubwa kutoka kwake, kubariki na kulifanya jina lake liwe kuu, kumfanya mpatanishi wa baraka kwa wengine, na ndani yake kubariki familia zote za dunia, Mwanzo 12:1-3.

Yoshua anafichua kwamba Ibrahimu, baba wa watu wa Mungu, alitoka katika familia ya waabudu sanamu, Yoshua 24:2 na 3. Katika Mwanzo 15, Mungu anatangaza kwamba yeye ndiye mlinzi na ngao ya Ibrahimu na atampa thawabu kubwa, 15:1, kubwa zaidi kuliko nyara alizokataa kutoka kwa mfalme wa Sodoma, Mwanzo 14:21-24, baada ya kushindwa kwa wafalme. Mungu anafanya makubaliano rasmi kati yake na Ibrahimu na wazao wake huko Kanaani, agano la msingi kwa hadithi yote ya kibiblia. Mungu anaahidi kumpa mwana kama mrithi wake na kuwafanya wazao wake wawe wengi kama nyota.

Nukuu, naye Ibrahimu alimwamini Bwana, ikahesabiwa kwake kuwa haki, Mwanzo 15 :6. Maneno ambayo Agano Jipya hunukuu mara tatu kama ushahidi wa kuhesabiwa haki kwa imani. Warumi 4:3, Wagalatia 3:6, Yakobo 2:23.

Warumi 4:3, Wagalatia 3:6, Yakobo 2:23. Kwa kujibu ombi la Ibrahimu la ishara, Mungu alithibitisha agano pamoja naye kwa kufuata mfumo wa ruzuku ya ardhi ya kifalme ya kale. Kama alivyoagizwa, Ibrahimu alimletea Bwana ndama wa ng'ombe, mbuzi jike, kondoo dume, hua, na njiwa mdogo, akawakata wanyama hao vipande viwili, na kuweka vipande hivyo kuelekeana, Mwanzo 15:9 na 10.

Jua lilipokuwa likitua, usingizi mzito ukamjia Ibrahimu, naye akazungukwa na giza la kutisha na la kutisha, mstari wa 12. Gizani lilipofika, Mungu alipita kati ya vipande vya wanyama, nukuu, katika chungu cha moto kinachotoa moshi na mwenge unaowaka, mstari wa 17, unaoashiria uwepo wake. Hii ilikuwa sambamba na mikataba ambayo, nukuu, pande zote mbili zingepita kati ya wanyama waliokatwa viungo ili kusababisha hatima kama hiyo juu yao wenyewe, ikiwa wangevunja ahadi yao, nukuu ya karibu.

Hapa, ni hapa tu, Mungu hupita kati ya wanyama waliogawanyika huku Ibrahimu akilala, akionyesha agano hilo ni la kichocheo , linafanywa kazi, linafanywa, linafanywa na mmoja. Linafanywa na wawili, lakini linafanywa na Mungu pekee. Waltke anaeleza, akinukuu, ili kuhukumu kutoka kwa maandishi ya kale ya Mashariki ya Karibu na Yeremia 34-18, Mungu anajilaani mwenyewe ikiwa hatalishika agano lake.

Mara tu mnyama alipouawa, yule aliyetoa kafara angeweza kutarajia hatima sawa na mnyama ikiwa angevunja agano. Kwa hivyo kafara hiyo ni utekelezaji wa kiapo. Waltke, Mwanzo 2-4-5.

Kwa mtazamo mwingine, tazama Wenham, *Mwanzo 1-15* , 332-333. Mungu hukata agano. Yote ni mpango wake, na inadai kujitolea kwa Ibrahimu kikamilifu.

Ni ya ubinafsi na ya pande mbili. Ya ubinafsi , Ibrahimu hajakidiliani na Mungu, na hata wote wawili hawaketi mezani ili Mungu afanye agano. Ibrahimu hayuko tayari.

Ni ya ubinafsi , lakini ni ya pande mbili. Huzuni njema. Mungu anaifanya na Ibrahimu, na inadai maisha ya Ibrahimu, kujitolea kwake kikamilifu.

Baada ya kuahidi kumfanya Ibrahimu kuwa baba wa taifa kubwa, Mungu sasa anatoa mipaka mipana sana kwa eneo la nchi ambayo Ibrahimu angeirithi, Mwanzo 2-4, mistari ya 18-23. Bado tuko katika Mwanzo 15. Mipaka ilifikiwa tu wakati wa utawala wa Mfalme Sulemani, 1 Wafalme 5:1.

Katika Mwanzo 17, Mungu anathibitisha na kutia muhuri agano. Mungu Mwenyezi anamtokea Ibrahimu mwenye umri wa miaka 99 na kumwambia aishi mbele za Mungu na awe hana lawama, mistari wa 1. Mungu hubadilisha jina lake kutoka Abramamu, baba aliyetukuka, hadi Ibrahimu, baba wa umati. Kwa maana Mungu atamfanya kuwa baba wa mataifa mengi, mistari wa 5 wa Mwanzo 17.

Mungu anaweka wazi mambo muhimu ya agano hilo, akinukuu Mwanzo 17:7, na 8. Nitalithibitisha agano lililo kati yangu na wewe na uzao wako ujao katika vizazi vyote. Ni agano la kudumu la kuwa Mungu wako na Mungu wa uzao wako baada yako. Nami nitakupa wewe na uzao wako ujao nchi unayoishi, nchi yote ya Kanaani, kama milki ya kudumu, nami nitakuwa Mungu wao, mistari wa 7 na 8. Ingawa tohara ilikuwa ya kawaida katika Mashariki ya Karibu ya kale, Mungu anaipa maana mpya.

Ni muhuri wa agano, mistari wa 11, Warumi 4:11. Mungu anaamuru lifanyike kwa wanaume wenye umri wa siku nane na watu wazima, na Ibrahimu anatii, Mwanzo 17:23 hadi 27. Ibrahimu amekuwa mshirika asiyejali na Mungu katika Mwanzo 15.

Sasa, anahusika na anawajibika kutunza agano. Jukumu la Ibrahimu na uzao wake ni muhimu, lakini sehemu ya Mungu katika uhusiano wa agano ni muhimu zaidi. Mungu aliahidi kumbariki Ibrahimu na kulifanya jina lake liwe kuu, kumfanya kuwa taifa kubwa, na kubariki familia zote na watu wa ulimwengu kupitia yeye, Mwanzo 12, 1 hadi 3. Mungu alijitangaza kuwa ngao ya Ibrahimu na akaahidi thawabu kubwa, ikiwa ni pamoja na nchi ya Kanaani, 15:1. Aliapa kutunza agano na Ibrahimu na uzao wake, akijilaani laana ikiwa angekosa uaminifu, mistari wa 17.

Zaidi ya yote, Mungu aliahidi kuwa Mungu milele kwa Ibrahimu na wazao wake, watu wa Mungu wa Agano la Kale, Mwanzo 17:7. Agano la Musa, kwa sababu ya kauli za Agano Jipya kuhusu ubora wake kuliko Agano la Kale, tunaelekea kupunguza umuhimu wa agano la Musa. Ni baadhi ya vifungu gani vya Agano Jipya vinavyozungumzia ubora wa jipya kuliko la kale? Wagalatia 3:15 hadi 29, 2 Wakorintho 3:7 hadi 13, Waebrania 7:11 hadi 19, Waebrania 8:1 hadi 13. Mara moja zaidi.

Wagalatia 3:15 hadi 29, 2 Wakorintho 3:7 hadi 13, Waebrania 7:11 hadi 19, Waebrania 8:1 hadi 13. Kwa kushangaza, msisitizo huu juu ya ubora wa agano jipya kwa kweli hupunguza umuhimu wake, kwani linaonekana bora kuliko agano dhaifu

tu. Lakini tukilipa agano la Musa haki yake, ubora wa agano jipya unang'aa zaidi ukilinganishwa.

Agano la Musa pia linaloitwa Agano la Kale, na wakati mwingine sheria tu, linaonekana katika Kutoka 19 hadi 24. Kwa kawaida, sheria hurejelea Amri Kumi, na Gentry na Wellum wanadai kwa usahihi, maneno kumi huunda moyo wa agano kati ya Mungu na Israeli huko Sinai. Gentry na Wellum, ufalme kupitia agano, uelewa wa kitheolojia wa kibiblia wa maagano.

Katika agano la Musa, Mungu aliwapa watu wake zawadi kwa njia tano. Jinsi ninavyosema hivi, kama ilivyo katika kitabu cha Waebrania, tunaangalia nyuma Agano la Kale, Agano Jipya, kwa ubora zaidi tukiangalia nyuma kutoka jipya hadi la zamani.

Lakini tukijiweka katika muktadha wa Israeli wa Agano la Kale, na tukitazama, si nyuma, bali tukitazama huku na huku, tunaona jinsi agano la Musa lilivyokuwa kubwa. Kwanza, katika agano la Musa, Mungu aliwapa watu wake zawadi kwa njia tano. Kwanza, Agano la Kale lilianzishwa juu ya neema ya ukombozi ya Mungu, kama utangulizi wake unavyoonyesha.

Mimi ni Bwana, Mungu wako, niliyekutoa katika nchi ya Misri, kutoka mahali pa utumwa, Kutoka 20 katika mstari wa 2. Stuart anasema Douglas Stuart, ufafanuzi wa Kutoka kwamba kwa sababu ya kuwaokoa Israeli kutoka utumwani Misri, Yahweh alikuwa na madai juu ya watu wake wateule. Nukuu ya mwisho. Douglas K. Stuart, ufafanuzi wa Kutoka, kurasa 4, 4, 6, na 4, 7. Kwa hivyo, sheria imejikita katika neema.

Hii ndiyo sababu wanaona amri si kama za kukandamiza bali kama zawadi ya neema ya Mungu kwa watu wake. Wale waliookolewa na Mungu wanampenda yeye na sheria yake, Zaburi 119:167. Na wanafurahia hilo, Zaburi 119, mistari ya 16, 50, 52, 72, 103, na 111.

Wale waliookolewa na Mungu wanampenda yeye na sheria yake, Zaburi 119:167. Nao wanafurahia sheria ya Mungu, mistari ya 16, 50, 52, 72, 103, 111. Pili, hii ni kwamba, sheria ni zawadi kwa njia tano.

Pili, agano la Musa lilikuwa maalum. Mungu alikuwa Bwana juu ya mataifa yote katika Mashariki ya Karibu ya kale, lakini alichagua Israeli pekee kuwa watu wake. Kutoka 7:6, 10, 15, 14, 2. Kutoka 7:6, 10, 15, 14, 2. Kwa neema safi, Kutoka 7:6 hadi 8. Tatu, agano la kale lilifafanua utambulisho wa watu wa Mungu.

Kutoka Mlima Sinai, Musa aliwakumbusha Waisraeli kwamba walikuwa watu waliokombolewa, kwani, nukuu, mmeona niliyowatendea Wamisri na jinsi nilivyowabeba ninyi kwa mabawa ya tai na kuwaleta kwangu. Kutoka 19:4. Mungu anawaita watu wake kwa uaminifu wa agano. Nukuu, sasa ikiwa mtakuwa,

mkinisikiliza kwa makini na kulishika agano langu, mtakuwa mali yangu mimi mwenyewe kuliko mataifa yote.

Ingawa dunia yote ni yangu, ninyi mtakuwa ufalme wangu wa makuhani na taifa langu takatifu. Kutoka 19:5 na 6. Chris Wright anasema hapa kwamba Yahweh anaonyesha utambulisho wa Israeli na utume wake. Hadhi ya Israeli, kwa nukuu, ni mali ya thamani ya mfalme wake mkuu.

Jukumu ni kuwa jumuiya ya kikuhani na takatifu miongoni mwa mataifa. Christopher Wright, *Mission of God*, ukurasa wa 256. Kwa kusikitisha, watu wa Mungu walidhani hali yao ilifuata sanamu na hawakuwa nuru kwa mataifa.

Nne, agano la Musa lilionyesha sifa za Mungu. Mungu wa utukufu alijifunua kwa watu wake. Haki na utakatifu wake vilionekana wazi katika matukio ya asili na makatazo ya kutogusa mlima kwa maumivu ya kifo.

Ndipo watu, wakinukuu, wakatetemeka na kusimama mbali, Kutoka 20:18, na, wakinukuu, wakaomba wasisemwe neno lingine. Funga nukuu, Waebrania 12:18, 19. Amri ya pili ilikataza ibada ya sanamu, ikionyesha neema na utakatifu wa Mungu.

Watu wa Mungu hawakupaswa kutengeneza sanamu, kuziabudu, au kuzitumikia. Kutoka 20:4 na 5. Kwa maana, nukuu, Mimi, Bwana, Mungu wako, ni Mungu mwenye wivu, ninaleta matokeo ya uovu wa Baba juu ya watoto hadi kizazi cha tatu na cha nne cha wanichukiao, lakini nawaonyesha upendo mwaminifu vizazi elfu vya wanipendao na kuzishika amri zangu. Kutoka 25 na 6. Stewart yuko sahihi.

Nukuu, sehemu ya kwanza haiwakilishi dai kwamba Mungu kwa kweli huadhibu kizazi kisicho na hatia kwa dhambi za kizazi kilichotangulia. Badala yake, mada hii inayojirudia mara kwa mara inazungumzia azimio la Mungu la kuadhibu vizazi vinavyofuatana kwa kutenda dhambi zile zile walizojifunza kutoka kwa wazazi wao. Stewart, ufafanuzi wa Kutoka, 4, 5, 4. Njia ya tano ambayo sheria ni zawadi kutoka kwa Mungu ni agano la Musa.

Agano la kale huunda kiini cha maadili ya kimaandiko. Walkie anaelezea, akinukuu, kitovu cha theolojia ya kibiblia ni ujumbe kwamba mapenzi ya Mungu yatimizwe duniani kwa utukufu wake. Na usemi muhimu zaidi wa mapenzi yake ni Amri Kumi.

Funga nukuu. Waltke katika *Theolojia ya Agano la Kale*, ukurasa wa 414. Kwa hivyo, matokeo ya kisheria ya Mwanzo 8:19 hadi 24 ni makubwa sana.

Kama Paul House anavyoonyesha, nukuu, kila mtu kuanzia Musa, Kumbukumbu la Torati 5:6 hadi 21, hadi Yeremia, Yeremia 7:1 hadi 15, hadi Yesu, Mathayo 5 hadi 7, hadi Petro, 1 Petro 2:9, na kila mwandishi mwingine wa Biblia ambaye ana chochote cha kusema kuhusu maadili ya agano na uhusiano na Mungu anatafakari moja kwa

moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja kwenye kifungu hiki. House, Theolojia ya Agano la Kale, 117. Kwa kuzingatia vifungu hivyo tena, kila mtu kuanzia Musa, Kumbukumbu la Torati 5:6 hadi 21, hadi Yeremia 7:1 hadi 15, hadi Yesu, Mathayo 5 hadi 7, hadi Petro, 1 Petro 2:9, anatafakari kifungu hiki.

Bila shaka, vifungu hivyo. Kutoka 19 hadi 24 vimeonyeshwa katika Amri Kumi. Ingawa Agano la Musa lilikuwa zawadi takatifu kwa Israeli, Agano Jipya ni bora zaidi.

Kwa hivyo, tuliangalia kote kutoka kwa mtazamo wa Agano la Kale na kuona kwamba mara nyingi tunalidharau Agano la Musa kwa kutazama nyuma tu. Tukiangalia kote, tunaona ilikuwa zawadi kubwa kutoka kwa Mungu. Sasa, tunaangalia nyuma.

Agano Jipya ni bora zaidi. Paulo anaelezea Agano la Musa ikilinganishwa na Jipya kama vile barua inaua, lakini huduma iliyoleta kifo na hukumu huhuisha. 2 Wakorintho 3 :6, 7, 9. Kwa upande mwingine, Agano Jipya hutoa uzima, mstari wa 6, na ni huduma ya Roho inayoleta haki.

2 Wakorintho 3:8 na 9. Zaidi ya hayo, sheria iliyokuwa na utukufu hapo awali si tukufu tena, nukuu, kwa sababu ya utukufu unaoizidi. 2 Wakorintho 3, mstari wa 10. Muda mrefu kabla ya Paulo, nabii Yeremia alifundisha kwamba Agano Jipya, nukuu, halitakuwa kama agano nililofanya na baba zao siku ile nilipowashika mkono kuwaongoza kutoka nchi ya Misri.

Agano langu walilolivunja, ingawa mimi ndiye bwana wao. Yeremia 31:32. Kosa halikuhusu Agano la Musa bali watu wa Mungu walioasi.

Ingawa walikubali masharti ya agano, kwa kupuuza sana, Kutoka 19:7 na 8 na 24, 3. Walikubali masharti ya agano, Kutoka 19:7 na 8, 24:3, na kusikia tangazo la baraka kwa ajili ya utii na laana kwa ajili ya kutotii, Kumbukumbu la Torati 28, Kumbukumbu la Torati 30:11 hadi 20. Walijionyesha kuwa wasio waaminifu kwa Yahweh mara kwa mara. Walishindwa kuelewa Agano la Musa kwa kuzingatia Agano la Ibrahimu, kosa lile lile ambalo Wayahudi walifanya baadaye, Wagalatia 3:10 hadi 18.

Wayahudi katika Agano la Kale walishindwa kuelewa Agano la Musa na majukumu yake kwa kuzingatia mfano wa Agano la Ibrahimu, ambalo lilisisitiza neema na imani. Na hili ndilo kosa lile lile ambalo Wayahudi ambao Paulo alipinga walifanya, Wagalatia 3:10 hadi 18. Kwa hivyo badala ya kushukuru kwa ukombozi wa Mungu, Kutoka 20:2 na 6, Mimi ndimi Bwana Mungu wako, niliyekutoa Misri, kutoka utumwani, na kutegemea neema yake, badala ya hilo, badala ya kumshukuru Mungu kwa ukombozi na neema yake, walitafuta kushika sheria kama lengo lenyewe, biashara isiyo na matumaini kwa mioyo yao isiyotahiriwa, Kumbukumbu la Torati 10:16, 36, Yeremia 4:4. Mioyo isiyotahiriwa, Kumbukumbu la Torati 10:16, Kumbukumbu la Torati 30 katika mstari wa 6, Yeremia 4, 4. Katika hotuba yetu

inayofuata, tutaendelea na utafiti wetu wa watu wa Mungu wa Agano la Kale, tukichukua agano la Daudi na kisha Agano Jipya.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Mafundisho ya Kanisa na Mambo ya Mwisho. Hii ni kipindi cha 3, Watu wa Mungu katika Agano la Kale, Sehemu ya 1.